

Yay ilə vida, payızla görüş...

Azərbaycanın turizm palitrasında mövsüm dəyişikliyi

Yayın qızmar günəşindən doymuş torpaq artıq dincəlmək istəyir. Dənizin şıltaq ləpələri sahillə pıçıldasaaraq vidalaşırlar. Dağlar yerli səyahətçilərin, əcnəbi turistlərin ayaq səslərini yaddaşında saxlayaraq susur. Güzəllik ölkəmizin səfəli guşələrində bir fəsil arxada qalır, onun yerini sarı, narıncı, qırmızı boylarla rənglənmiş payız tutur. Hər fəslin öz hekayəsi, öz musiqisi var. Əgər yay sevincin simfoniyasıdırsa, payız düşüncənin və dincliyin melodiyasıdır.

Azərbaycanda yay turizm mövsümü rəsmi olaraq iyun ayından etibarən başlayır və sentyabrın ortalarından davam edir. Ötən müddət ərzində ölkənin dənizkənarı kurort bölgələri olan Nabran, Lənkəran, Şüvəlan və Bilgəh kimi sahil zonaları yüzrlərlə turistə qucaq açıb. Dağlıq zonalarda isə yaylaqlar, ekoturizm marşrutları, kamping turları fəal şəkildə həyata keçirilib. Məlumat üçün bildirək ki, kamping turları insanların şəhərdən uzaq, təbiət qoynunda, yəni dağlarda, meşələrdə, göl və ya çay kənarında keçirdiyi səyahət növüdür. Bu turlar zamanı iştirakçılar çadır qurur, açıq havada gecələyir, yemək bişirir, gəzintiyə çıxır və ulduzları izləyirlər. Bəzən yataq tulumlarından, portativ sobalardan (daşınan, yüngül və adətən, kiçik ölçüdə olan soba) və od qalamaq üçün vasitələrdən istifadə olunur. Kamping istirahət və macərə sevnələr üçün ideal seçimdir.

İndi isə yay yavaş-yavaş geri çəkilir. Günəş öz gücünü itirib, yorğun görünür. Mövsümün son akkordları da astadan səslənir, sanki təbiət özü ilə bir vidalaşma konserti verir. Meşələrin yaşıl donu solur, dağ yolları saralır, sərin meh qızılı rəngli yarpaqlara ehməlcə toxunaraq onların budaqdan ayrılıb yerə düşməsinə kömək edir. Təbiət ahəstə-ahəstə payızın dərin, düşüncəli nəfəsinə köklənir. Bu, sadəcə turizm ritminin dəyişməsi, ovqatın köklənməsi, təbiətlə dialoqun yeni mərhələyə keçməsi deməkdir. Əgər yay fəslində turizm səsi-küylü, enerjili və hərəkətli idisə, payız turizmi sakitliyin, müşahidənin, dərin hisslərin təbiətlə səssiz söhbətidir. Yay turistləri günəşin arxasınca qaçırdısa, payız turistləri sarı, qızılı rəngli yarpağın düşməsinə izləyirlər. Bu turizm öz cazibəsini təbiətin rəngarəngliyindən, kənd həyatının ləzzətindən və mədəni tədbirlərin canlanmasından alır. Mövsümün üzüm yığımı, nar festivalı, bal bayramları və bölgələrdə keçirilən yarıməkalar yerli və xarici turistlər üçün unikal tamaşa, zövq və sosial-mədəni tanışlıq fürsətinə çevrilir.

Payız təbiətin ikinci nəfəsidir. Yarpaq səpələnmiş cığırqlarla gəzmək, dağların dumanlı sabahına oyanmaq, kənd evində samovar çayı içərək mürəbbələrin tamını dadmaq Azərbaycanın payız mənzərəsində gizlənmiş poetik tablodur. Bu fəsildə zaman sanki ləngiyir. Təbiət bizi tələsdirmir, əksinə, hər addımda dayanıb baxmağa, düşünməyə vadar edir. Saralmış ağaclar altında uzanan səssiz yollar, duman içində itən dağ silsilələri və sobada bişən milli və klassik yeməklər Azərbaycanın payız mənzərəsinə naxış vuran duyğulardır. Burada hər daş, hər yarpaq, hər çay bir hekayə danışır. Bu hekayəni dinləyən adam üçün payız ruhun istirahət məkanına çevrilir. Yayın səs-küylü insanların fərqli olaraq payız mövsumünün turistləri daha çox sakitliyə, təbiətlə tək qalmağa və yerli mədəniyyətlə yaxından tanış olmağa üstünlük verirlər. Onlar ucqar dağ kəndlərinə yol alır, meşə cığırqlarında gəzintiyə çıxır, kənd evlərində qonaq olur, samovar çayı içib xəyala dalmayı sevir. Bəziləri üçün bu bir növ "detoks" turudur, necə deyirlər, texnologiyadan, şəhərin hay-küyündən və gündəlik stressdən uzaqlaşmaq üçün bir fürsətdir. Bir başqaları üçünsə foto, yürüş və ya kamping kimi fəaliyyətlərlə təbiəti yaxından tanımaq istəyidir. Amma istisnasız olaraq, hər kəs Azərbaycan payızının ruhu ilə qarşılaşır. Bu ruh hər daşda, hər yarpaqda, hər çayın axarında bir hekayə danışır.

Gəlin elə bu düşüncələrlə siz də səfərə çıxın. Fotoaparatinızı, yaxud telefonunuzu unutmamalı şərtilə çantanıza isti bir şərf, pencək qoyub macərə həvəsi ilə yola düşün. Amma yolunuz hara olacaq? Sizcə, hansı səmtə üz tutsanız payızın romantikası ilə üz-üzə gələcəksiniz? Əgər saralmış və qızılı rəngli yarpaqlar, dağ mehi ilə dolu səssiz yer axtarırsınızsa, demək ki, istiqamət bəllidir. Bu, qızılı yarpaqlar

şəhəri Qəbələdir - Azərbaycanın payız xəritəsində gəzməyə dəyən gözəl diyar. Qəbələyə payız səssiz, lakin yaddaqalan, ovqatı dəyişən, ruhu oyadan yağış kimi gəlir. Tufandağın ətəkləri sarı və narıncı rəngə boyandıqca, Qəbələnin meşə zolaqları nağıllardakı sehirli ağacları xatırladır. Nohur gölünün üzərində duman süzülür, sanki təbiətin nəfəsi suya yazılır. Göl kənarında gəzinti, dağ havasında bir fincan qəhvə və ya kənd evində təndirdə bişmiş isti çörək... Bu sadə, amma yaddaqalan anlar Qəbələnin payızını əvəzlənəməz edir.

Qəbələnin qızılı səssizliyindən sonra bir qədər qərbə tərəf yön alın. Sizi Şəkinin tarix qoxuyan küçələri və yarpaqla örtülmüş karvansara həyati qarşılayacaq (Məlumatlara görə, bir vaxtlar Şəkidə 6 karvansara fəaliyyət göstərmiş. Ümumilikdə 5000 nəfər qonağı qəbul edib yüksək səviyyədə xidmət göstərən bu karvansaralar illər, əsrlər ötdükcə ya öz fəaliyyətini dayandırmalı olub, ya da iş funksiyasını dəyişdirərək başqa məqsədlər üçün istifadə olunub. Yaxşı haldır ki, həmin karvansaralardan ən gec inşa edilənlərdən biri hələ də fəaliyyət göstərir və getdikcə daha geniş perspektivə istiqamətlənir). Burada payız sanki əsrlərin üstündən süzülüb gəlir - karvansaranın daşlarına düşən yarpaqlar kimi. Şəki payızda bir başqa səssizliyə bürünür, Xan Sarayında tarix danışır. Şəki paxlavasının dadı payız meyvələrinin təbii şirinliyi ilə tamamlanan bir şəhərdir bura.

Dağların sükutu ilə vidalaşdıq şimal tərəfə getməkdən çəkinməyin, Quba və Nabranın payız nəfəsi ilə dolu bağlarına, meşələrinə və çay kənarlarına doğru istiqamət götürün. Quba alma festivalı, həm yerli sakinlərin, həm də turistlərin maraqla gözlədiyi hadisələrdəndir. Hər növ alma, mürəbbə, meyvə şirəsi və təbii kənd məhsulları bu tədbirdə təqdim olunur. Turistlər həmin nemətlərdən dadaraq, yaşadığı ənənəvi kənd evlərində bu məhsulların necə hazırlandığını öyrənir. Nabrandan isə nar və şaftalı bağları öz ləzzətini bölüşmək üçün səbirsizlənir. Burada payız başqa cür nəfəs alır, təbiət dənizə toxunur. Xəzərin sahilində yerləşən bu bölgə meşə və dəniz mənzərələrini birləşdirən nadir məkandır. Xudat və Nabran meşələri payızda öz mistik görkəmi ilə seçilir: yarpaqlar ayaqlar altında xışıldayır, dəniz qırağında isə külək dalgalarına hansısa bir sirri pıçıldayır. Sakitliyin, dərin nəfəsin və uzaq baxışların məkanındır bura...

Meşə və dəniz ətirli Nabrandan sonra sizi daha sakit, daha dərin bir payız ovqatı ilə qarşılayacaq Qax və Zaqatalaya gedin. Hər iki rayonda keçirilən bal yarımekaları, arıçılıq turları və dağ kəndlərinə ekskursiyalar payızın xüsusi hadisələrindəndir. Burada turistlər təbiətin sakitliyində həm dincəli, həm də Azərbaycanın təbii məhsullarının dadına baxırlar. Kəndlərdə gəzinti və ya isti corablarla soba yanında oturmaq turistin hafizəsində dərin iz buraxır. Şəhər açılmamış gecədən başlayan yağışın səsinə oyanıb dumanlı dağa baxmağı, yağışın altında yüngülcə islanmağı, üşüyüb evə girmək istərkən tanımadığın bir nənin sənə verdiyi pendir və təndir çörəyini təsəvvür edin. Bu duyğular pulla ölçülmür, yaşanır.

Bu yazıda biz nə rəsmi statistikaya, nə də soyuq faktlara üz tutduq. Könlümüzü payızın səssiz seyrinə, təbiətlə insan arasında qurulan incə duyğu körpüsünə verdik. Hər addımda səyyahın qəlbində titrəyən hisslərə, saralmış yarpaqların pıçıldığında gizlənən romantik ovqata kökləndik. Çünki bəhs etdiyimiz mövzu sadəcə rəqəmlərlə ölçülə bilməz. Payız turizmi insanın təbiətlə ünsiyyətə girməsi, özünə qayıtması, sakitlikdə dincəlməsi deməkdir. Rəqəmlər bəlkə bir gün unudular, amma bir payız şəhərində içilən samovar çayının dadı, yarpaq səpələnmiş bir meşə cığırında çəkilən foto, sükut içində eşidilən dağ çayının səsi yaddaşlarda silinməz izlər qoyur. Gəlin bu payız telefonlarımızı bir az kənara qoyub, gözlərimizlə görək. Gözəllik bəzən olduğu yerdə deyil, onu görən baxışlarda doğulur. Azərbaycanın payızı məhz o baxışları doğuran fəsildir.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"